

Příloha k protokolu o SZZ č.

Diplomant: **Jindřiška KONEČNÁ**

Vysoká škola: Pedagogická fakulta JU

Katedra českého jazyka a literatury

Aprobace: učitelství pro SŠ (ČJ – L)

Datum odevzdání posudku: 20. května 2008

Recenzent*] diplomové práce

PhDr. Zbyněk Holub, Ph.D.

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Analyza nářečí v lokalitách Dětmarovice, Dolní Lutyně a Orlová

[téma]

1. **Cílem práce** měla být analýza vybraného nářečí. Jedná se však spíše o aplikaci jednotlivých zachycených jazykových jevů na údaje, které jsou uvedeny (téměř výhradně) v práci A. Kellnera a v syntéze J. Běliče. Z tohoto pohledu můžeme usoudit, že původně stanovený cíl byl naplněn jen částečně. Analýza by si zasloužila mnohem širší výběr zpracovaného materiálu (byť lze připustit, že sběr „v terénu“ je vždy velmi náročný). Diplomantka uvádí, že užila jazykovězeměpisné metody. To ale patrně cílem práce nebylo, protože metoda zkoumání tu jazykovězeměpisná v širším smyslu není (také jediná mapová příloha zachycuje celé území ČR a zkoumané lokality jsou na ní vyznačeny pouze 3 malými body). Jedná se tedy o kombinaci přímé dialogické metody - rozhovoru, volných i cílených dotazů - a záznamu výpovědí. To je v obdobné praxi zcela standardní postup; není tedy třeba vydávat výzkum ve 3 blízkých lokalitách za (obecněji) jazykově zeměpisný!

2. Předpokládám proto, že **obsahové zpracování práce** bylo náročnější ve fázi sběru než při výsledném zpracování podkladů. Autorka sama uvádí, že se zaměřila na nahrávky mladé, střední a staré generace s ohledem na charakter dialektu a jeho současný stav.

Z hlediska proporcionality teoretické a vlastní praktické práce je nutné upozornit na skutečnost, že se mnohdy metoda zpracování materiálu prolíná v obou částech, aniž by toto překrytí bylo nutně funkční (srov. např. prezentaci „dalších tvaroslovných jevů“ na s. 45 a 64 – ale nejen tam!).

V teoretické části jsou popsány znaky slezské nářeční skupiny a tzv. „česko-polského smíšeného nářečního pruhu“. Po popisu lokalit (46 – 47) a seznámení s respondenty (48 – 49) je představeno vlastní nářečí slezské (lašské i slezskopolské) a rozvržení textu. Znaky pro fonetickou transkripci textu jsou uvedeny dále na s. 14 (dokonce i pro zvláštní nosovky nebo pro dlouhé slabiky *r*, *l*). Diplomantka přitom připouští, že typické rysy nářečí česko-polského smíšeného pruhu jsou doloženy především v Českých nářečních textech (1976, v části J. Balhara: s. 287). Přesto se tu vychází téměř výhradně z prací J. Běliče a A. Kellnera (35 stran textu, z toho „výhradní“ odkazy na Kellnera nalezneme na 7 stranách!); jako „metodické i praktické vodítko“ je označeno hodnocení Běličovo. Přehledné tabulky deklinačních typů (adjektiv a zájmen) i konjugace sloves přihlížejí ke Kellnerovu hodnocení více (srov. s. 35 – 44).

Praktická část představuje analýzu hláskoslovné, tvaroslovné a lexikální stránky nářečních textů. Znaky česko-polského nářečního pruhu jsou doloženy také na lexikonu (termín „lexikon“ je tu trochu zavádějící); poněkud splývá členění podle slovních druhů (diferenční lexikální doklady nedoložené v běžně mluvené češtině jsou uváděny vedle dokladů běžnějších, popř. tvaroslovného či hláskoslovného typu, např. *strašny, strašnego; usmy, usmego; napsac* aj.

3. Formální úpravu můžeme sledovat především po stránce jazykového projevu. V textu (mimo úvod) je mnohdy zbytečně užito ich-formy:

s. 9: „Pro napsání této DP týkající... se... jsem se rozhodla proto, že sama... Proto není divu... Ač už není mezi námi...“ s. 13: „... v úvodu této kapitoly jsem se zmiňovala“, 48 „pro nahrávku... jsem

zvolila...“, 77 „mým hlavním úkolem“, 86 „mým hlavním úkolem... domnívám se... podle mého názoru...“ aj. (zde je dokonce v závěru řada formulací připomínajících spíše úvodní část práce!)

Pozor na interpunkci na s. 9: „...další zajímavou osobností..., (???) je bezesporu...; 10: kromě analýzy..., (???) připojuji také slovníček... apod.

U odkazů na literaturu není potřeba uvádět „celou citaci“ v poznámce pod čarou; stačil by jistě odkaz v textu (např.: Dvořák 2005, s. 56). Někdy není odkaz zcela výstižný. IV. díl ČJA je skutečně věnován morfologii, ale V. díl se nezaměřuje tolik na slovtvorbu, jako na porovnání výkladů o jevech hláskoslovných, syntaktických, o adverbích, o dodatečném výzkumu ve městech s mapami izoglosových svazků.

Není ani úplně jasné, proč není v práci využito více podkladů z nabídky související literatury (s. 84 – 85), popř. alespoň z uvedeného přehledu literatury použité (s. 103 – 104).

Upozorňuji dále alespoň na některé opomenuté zdroje:

Balhar, Jan: Vývoj nářeční slovní zásoby, zvláště zemědělské terminologie. Naše řeč, 1994, roč. 77, č. 5, s. 246–251.

Bogoczová, Irena: *Jazyková komunikace mládeže na dvojjazyčném území českého Těšínska*. Ostrava: Sfinga 1993.

Davidová, Dana a kol.: *Mluvená čeština na Moravě*. Ostrava: Tilia 1997

Kloferová, Stanislava: *Mluva v severomoravském pohraničí*. Brno: MU v Brně 2000.

Kopečný, F., K rozsahu [přechodných nářečí česko-polských](#). Slezský sborník, 1964, r. 62, č. 3, s. 398-399

Minulost a současnost národnostních menšin na Těšínsku-sborník referátů. Český Těšín 2001.

Sochová, Zdeňka: *Lašská slovní zásoba*. Praha: Academia 2007.

Téma, Bedřich: *Mluva studentů východního Těšínska*. Praha: SNP 1965.

- elektronické zdroje:

Klusková, L., Jazyková komunikace dětí a mládeže v česko-polském smíšeném pruhu. Bakalářská diplomová práce (pod vedením M. Krčmové). Ústav jazykovědy a baltistiky.

FF MU Brno 2007 (dostupné z http://is.muni.cz/th/109385/ff_b/Jazykova_komunikace_deti_a_mladeze_na_uzemi_cesko-polskeho_smiseneho_pruhu.doc)

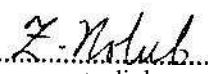
Murová, D., Současné tendence ve vývoji slovní zásoby obce Petřvald. Bakalářská diplomová práce (pod vedením S. Kloferové). ÚČJ FF MU v Brně, 2006 (dostupné z http://is.muni.cz/th/109617/ff_b/Nareci_Petrvald.doc)

Slezsko-polský slovník: <http://www.zacatek.cz/website/2e929a-slezsko-polsky-slovník>, <http://www.isibrno.cz/~malczyk/slovník.htm>

Velmi cenné je ovšem zařazení transkribovaných textů do příloh.

4. Pro náš **komentář** je rovněž důležité posoudit celkový dojem z diplomové práce a její silné i slabé stránky. Kellnerovy záznamy z roku 1949, které odlišovaly "polsky vychovávané" příslušníky mladé generace, již dnes jistě obecně neplatí (pod vlivem sdělovacích prostředků, kontaktů a migrace; srov. např. postřeh O. Šefčíka: http://is.muni.cz/th/109385/ff_b/kluskova-posudek-oponentsky.doc). Zde však zcela chybí odkazy na diferenční užití pojmenování tam, kde bychom předpokládali porovnání se Slovníkem spisovného jazyka českého (již od s. 10, dále slovníková část od s. 65, 79 - 83). Diplomantka přitom odkazy na soukromé záznamy a excerpci uvádí. Zařazení etymologizujících pasáží by si ovšem zasloužilo podrobnější komentář (zejména odkazy na přejatá slova a hodnocení, z jakého jazyka pocházejí). Nepříliš průkazný je také model výběru dokladů „zachovalosti jazykových specifik“ v mluvě různých generací (11 respondentů, 6 rozhovorů a 1 monolog). Podle jakého klíče byla stanovena „věková“ škála „67-80 let - stará generace, 46-58 let - střední, 16-19 mladá“? Mezi starší a střední skupinou je tu rozdíl 9 let, mezi střední a mladší 27 let? To byl výběr formou „pokusu a omylu“? „Generační“ porovnání úzu tu najdeme na s. 77 a 78.

Návrh na klasifikaci diplomové práce: **velmi dobře**

.....
podpis recenzenta diplomové práce

V Českých Budějovicích dne 20. května 2008

Stupeň klasifikace:	výborně	velmi dobře	dobře	nevyhověl
---------------------	---------	-------------	-------	-----------

